

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
41 (1999)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-23-0

BRNO 2000

9 9990385

150, —

PŘEHLED VÝZKUMŮ 41 (1999)

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, Ph.D.,
PhDr. Lubomír Šebela, CSc., RNDr. Vladimír Hašek, DrSc.,
Mgr. Richard Zatloukal, Miroslav Lukáš, Alice Del Maschio,
Dana Gregorová

Na titulním listě: Orlovice, okr. Vyškov. Letecký dokumentační snímek
zaniklého hradu.

Tisk: BEKROS

Náklad: 350 ks

© 2000 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

KOSTELEČ NA HANÉ (okr. Prostějov)

„Kozí brada“. Doba římská. Sídliště. Záchraný výzkum.

Při výzkumu na ploše místní komunikace v poloze Kozí brada u Kostelce na Hané bylo prozkoumáno i několik sídlištních objektů z mladší doby římské. Jednalo se převážně o zásobní jámy a běžné sídlištní objekty. Je zřejmé, že osada, jejíž část byla prozkoumána při výstavbě rodinných domků v roce 1997, pokračuje východním směrem.

Miroslav Šmíd, ÚAPP Brno

Resumé:

Kostelec na Hané (Bez. Prostějov). „Kozí brada“. Römische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung

MODŘICE (okr. Brno-venkov)

Trať Za humny, při jihovýchodním okraji historického jádra města. Starší doba římská. Sídliště, záchraný výzkum.

Výzkum (akce A 99/22) byl prováděn v dubnu až září při hloubení inženýrských sítí předcházející výstavbě sídliště rodinných domků, a to kombinací předstihového plošného odkryvu ohrožených situací a dokumentace již rozrušených zahloubených objektů a vrstev. Naleziště se nachází na okraji inundace Svatky, původně členitý reliéf sprašové návěje je dnes takřka úplně vyrovnán. Osídlenou plochu lze členit na dva areály. Severnější (I) zasahuje do jihovýchodní části městského intravilánu a byl zkoumán Ústavem archeologické památkové péče Brno r. 1994. Výzkum r. 1999 zachytil jeho jižní okraj. Jižnější areál se zdá být od předchozího oddělen několika desítkami m takřka neosídlené plochy.

Areál A byl již před zahájením výzkumu těžce porušen výkopem větve "D" kanalizace, orientovaný ve směru SV-JZ. Na úseku 67 m bylo dokumentováno 23 zahloubených objektů veltické a horákovské kultury. Dále jihozápadním směrem, kde se trasa výkopu „C“ zalomila k Z a znovu k J, se vyskytovaly jen řidčeji rozptýlené jámy kultury s moravskou maľovanou keramikou a jedna jáma s pecí středohradištního stáří. V jedné z přípojek k budoucím domkům byl dokumentován řez tahovým kanálem pece z mladší fáze starší doby římské. Vlastní areál sídliště z 2. pol. 2. stol. n. l. (areál II) byl zachycen cca 110 m jihozápadně výkopem větve B. Byly zde plošně zkoumány části dvou mírně zahloubených chat s typickou sloupovou konstrukcí a dvě další jámy. Na povrchu černozemního půdního horizontu se nachází souvislá sídlištní vrstva. Závažný nález zde představuje hrotitý příkop, orientovaný SZ-JV, který porušil chatu č. 532. Při jeho V stěně, cca 30-40 cm nade dnem, bylo nalezeno kování předběžně interpretované jako součást římského štítu. Dno

příkopu v místě řezu leželo 0,8 m pod povrchem spraše, šířka v této úrovni dosahovala 1,1 m. Skutečná hloubka příkopu činila 1,6–1,8 m při maximální šířce kolem 2,5 m. Sklon zásypu, který tvořila přemístěná výplň starší chaty, naznačuje, že val a tedy i vnitřní hrazená plocha ležela východně příkopu. Je velmi pravděpodobné, že zde bylo zjištěno opevnění římského dočasného tábora z doby markomanských válek. Jde o na Moravě ojedinělý případ, kdy takový objekt nebyl zachycen leteckou fotografií, nýbrž jen terénním výzkumem. Poloha zatím nejsevernějšího římského tábora naznačuje postup římských vojsk až k samé hranici souvisle osídleného území.

Pod úroveň germánského sídliště byly dokumentovány jednotlivé jámy patrně z mladší doby bronzové.

V návaznosti na výzkum kanalizace byly sledovány výkopy pro jeden z prvních rodinných domků (parc. 2025/13). Základy nepodsklepené stavby porušily pouze černoohnědé homogenizované souvrství s nálezy odpovídajícími těm, které se nacházely v blízké trase kanalizace „D“ (doba bronzová, halštát). Nutno podotknout, že v souvislosti se stavbou v sousedství stojícího domku na parcele č. 2025/12 neproběhl žádný záchraný výzkum.

Rudolf Procházka, Archaiu

Resumé:

Modřice (Bez. Brno-venkov). „Za humny“, am SO Rand des historischen Stadtkernes. Neolithikum, Jüngere Bronzezeit, Hallstattzeit, ältere römische Kaiserzeit, Frühmittelalter (mittlere Burgwallzeit). Siedlung. Rettungsgrabung.

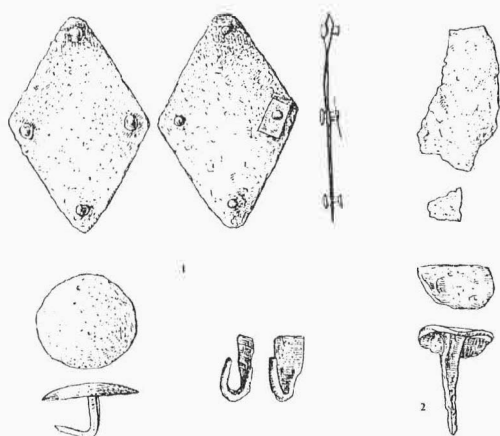
MUŠOV (okr. Břeclav)

Burgstall. Doba římská. Římský vojenský tábor. Systematický výzkum.

V rámci řešení grantu č. A9001701/1999 pokračoval v roce 1999 systematický výzkum římského objektu na Hradisku u bývalé obce Mušova. Terénní práce probíhaly v měsících červnu, červenci a září za účasti studentů archeologie univerzity v Uppsale a Ústavu klasické archeologie FF UK. Na dvou místech v areálu římského vojenského ležení se zkoumala jeho vnitřní zástavba.

Na jihovýchodním svahu návrší pokračovalo odkrývání sondy, položené ve čtvercích I/94 čtv. 5-8 a II/94 čtv. 5-8 již v roce 1998 za účelem poznání struktury, rozsahu a funkce skupiny lehkých objektů kúlové konstrukce (srov. Komoróczy/Červák/Musil 1997, 169d.; Komoróczy 1999, 360d.). V její západní části se podařilo zachytit 4 jamky po kúlech (zapuštěných do podloží) a část místy silně propálené podlahy. Jedná

se o zbytky další stavby kúlové konstrukce (stavba č. 5), jehož přesný půdorys bude možné rekonstruovat až po úplném odkrytí (na profilech je horizont destrukce stavby sledovatelný jižním a východním směrem). K tomuto objektu patřilo zřejmě i jednoduché ohniště, odkryté ve čtverci II/94 čtv. 8. Ve východní části sondy – I/94 čtv. 6, 8 – se objevily mělce do jílovitého podloží zahlobené rýhy černé výplně a jedna jáma po kúlu, které zřejmě patří ke konstrukci dalšího objektu (č. 6). K zjištění přesného půdorysu a k bezpečnému vyloučení možnosti mladšího zásahu je třeba sondu rozšířit i tímto směrem. Ve čtverci I/94 čtv. 5 pak byla do jednodílné výplně pravěkého příkopu a do podloží zahlobená oválná jáma, obsahující kromě několika střepů terry sigillaty též velké kumulace zvířecích kostí. V průběhu terénních prací se znovu podařilo získat početnou kolekci bronzových a železných drobných nálezů, mezi nimiž vynikají součásti výstroje (obr. 1).

Obr. 1. Mušov - Burgstall. Výběr z bronzových (1) a železných (2) nálezů. Bez měřítka. Auswahl der Bronze- und Eisenfunde.

Jak bylo možno na základě odkrytých profilů zjistit, pokračuje horizont mazanícových staveb mimo prozkoumanou plochu JZ a SV směrem a zřejmě kopíruje linii deprese pravěkého příkopu. Podle dosavadních výsledků se zdá, že se jedná o rozsáhlý zastavený areál vnitřního prostoru římského vojenského ležení na Mušově. Doposud se podařilo alespoň částečně prozkoumat zbytky (tj. kúlové jámy a mírně zahlobená dna) nejméně šesti staveb.

Část terénních prací v sezóně 1999 byla zaměřena na ověření charakteru vnitřní zástavby na vrcholu Hradiska. V těsné blízkosti A. Gnirsem prozkoumaných sond, zhruba 5 m JV od lázeňské budovy, byly položeny sondy o rozměrech 10x10, resp. 2,5x7,5 m (čtverce E 16-17, F 14-17). Po skrytí ornice se v hloubce 30-40 cm vyrýsoval

destrukční horizont, obsahující spálené zbytky mazanice, fragmenty střešních krytin a drobné keramické nálezy (za zmínku stojí především fragmenty tří hliněných lamp). Ve čtvercích E17 a F17 byl zachycen ca. 1 m široký spojovací zákop z 2. světové války, který se na zkoumané ploše stáčil ze směru V-Z na jihovýchod. Zákopem provedený řez ukázal, že je nepravidelného tvaru, s největší zachovalou šířkou 196 cm a hloubkou 140 cm pod dnešním terénem (obr. 2).

Pod destrukční vrstvou se nacházela jednodílná a na nálezy velmi chudá sídlištní vrstva. Po jejím odebrání se na jílovitém podloží (v hloubce 60 cm) zachytily spodky četných kúlových jam (celkem 21), jejichž výplň byla často propálená a které – dle stratigrafie – lze přiřadit do doby římské (obr. 3). Šířka zachycených zbytků kúlových jam se pohybovala v rozmezí 18-38 cm, hloubka mezi 10 až 28 cm. Na základě zatím odkryté plochy se nepodařilo rozecnat interpretovatelný půdorys objektu resp. objektů. Bezpochyby se jedná o části objektů kúlové konstrukce, jež je třeba v budoucnu odkrývat na větší ploše.

Balázs Komoróczy, AÚ AV ČR Brno

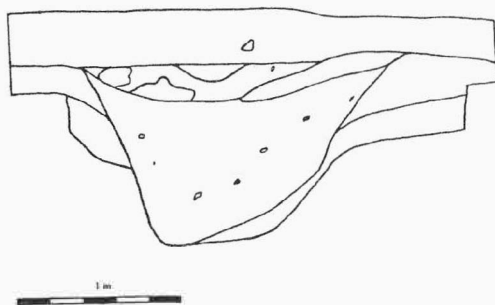
Literatura:

Komoróczy, B., Červák, P., Musil, J. 1997: Mušov (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav). PV 1993-1994, 169-174.

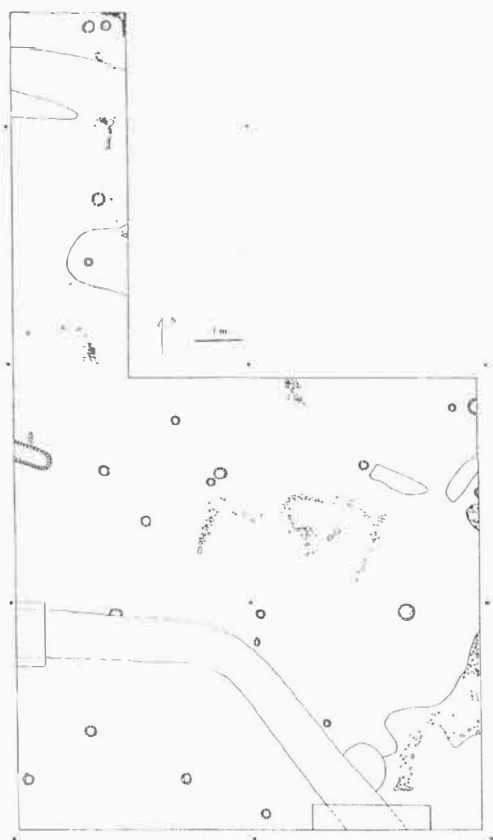
Komoróczy, B. 1999: Mušov (k.ú. Pasohlávky, okr. Břeclav). PV 39 (1995-1996), 360-370.

Resumé:

Mušov (Bez. Břeclav). Burgstall. Römische militärische Anlage. 2. Hälfte d. 2. Jh. Systematische Ausgrabungen. Im Jahre 1998 setzten die Untersuchungen des inneren Areals der Anlage fort.

Obr. 2. Mušov - Burgstall. Profil zákopu z 2. světové války. Schnitt durch den Graben aus dem 2. Weltkrieg.

Obr. 3. Mušov - Burgstall. Prozkoumaná plocha s linií zákopu z 2. sv. války a římskými kúlovými jámami. Die ausgegrabene Fläche mit der neuzeitlichen Grabenslinie und römischen Pfosten.

OLOMOUC (k. ú. Neředín, okr. Olomouc)

Trat' „Mýlina“, „Dlouhé díly“. Sídliště. Mladší doba římská. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum při výstavbě rodinných domků v Olomouci-Neředíně probíhal od dubna do října 1999 a navázal na sezónu 1998. Lokalita se nachází na SZ okraji Olomouce, na prudším svahu, orientovaném k SV, nad zaniklou vodotečí.

Na rozdíl od minulého roku, kdy byly prováděny výzkumy převážně v trasách komunikací a inženýrských sítí, letos byly práce zaměřeny především na vlastní parcely domů. Z celkového počtu 381 objektů bylo letos prozkoumáno 90, a to na sedmi parcelách a jedné kanalizační přípojce. Převážná část objektů patřila do mladší doby římské. Byly zde zastoupeny jámy kruhového půdorysu a vakovitého průřezu, s hloubkou od 1 do 1,5 metru, s bohatým inventářem. Ze zajímavějších nálezů lze uvést například černý skleněný korálek se žlutým emailem a železný nůž z objektu č. 304, provrtaný medvědí (?) zub z objektu č. 332, nebo provrtaný, neopracovaný kus jantaru o rozměrech

4x3x1,5 cm z objektu č. 300. Keramika zde byla zastoupena jak ručně tvořenou, tak na kruhu točenou, šedou, tenkostěnnou keramikou. Zbývající objekty tvořily kúlové jamky, tři ohniště a žlábek.

Z halštatsko-laténské obdoby byla prozkoumána oválná polozemnice s vnitřní kúlovou konstrukcí, s nosnými kúly v delší ose. Velikostí, orientací, polohou ve stejné úrovni nad hranicí inundace a materiálem je shodná s polozemnicí prozkoumanou v sezóně 1998. Již při skrývce se v Z části objektu objevilo velké množství mazanice a v těchto místech se očekávalo i otopné zařízení nebo pec. Po snížení o cca 30 cm se ukázalo, že jde o destrukci celé mazanice stěny, která zasahovala až do poloviny objektu. Keramika zatím ještě není laboratorně zpracována, ale již při terénních pracích byly nalezeny zlomky kolkovaného braubašského zboží a velké množství typické keramiky. V zásypu se nacházelo poměrně velké množství železné strusky a rudy, zajímavý byl i nález železářské lupy o hmotnosti cca 20 kg.

Z období kultury lužických popelnicových polí byly prozkoumány tři, z celkového počtu šesti objektů. V loňském roce byly objeveny dva žárové hroby a jeden sídlištní objekt, letos dva sídlištní objekty zásobnicového charakteru a část kruhového žlábků o předpokládaném průměru cca 8 metrů. Nemohl být prozkoumán celý průběh žlábků, neboť jeho převážná část se nacházela mimo zkoumanou plochu. Materiál ze sídlištních objektů je velmi zlomkovitý a chudý na typický materiál, proto nelze s určitostí dávat do souvislosti zatím velmi málo prozkoumanou, patrně okrajovou část sídliště a pohřebiště na Z okraji zkoumané plochy. Výzkumy na této lokalitě budou pokračovat i v roce 2000.

Filip Šrámek, Petr Vitula, AC VMO

Resumé:

Olomouc – Neředín (Bez. Olomouc) „Mýlina“, „Dlouhé díly“. Siedlung. Jüngere römische Kaiserzeit. Rettungsgrabung.

SLATINKY (okr. Prostějov)

„Močilky“. Doba římská. Sídliště. Záchranný výzkum.

V měsíci květnu a říjnu 1999 byl realizován záchranný archeologický výzkum na stavební parcele pana Lakomého v poloze Močilky ve Slatinkách, při kterém byla prozkoumána a zdokumentována i chata z doby římské s destrukcí kamenné pece v SV rohu stavby.

Miroslav Šmíd, ÚAPP Brno

Resumé:

Slatinky (Bez. Prostějov). „Močilky“. Römische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.